

SAKİN KENT (CİTTASLOW) VE EKOTURİZMİN BİRLİKTE UYGULANMASI: TÜRKİYE¹

(Application of Cittaslow and Ecotourism: Turkey)

Bilal KAYAOĞLU² & Ahmet YAZAR³

Araştırma Makalesi

Makale Geliş Tarihi: 17.08.2020

Makale Kabul Tarihi: 22.03.2021

ÖZ

Sakin kent (Cittaslow) hareketi kapsamında geliştirilmiş ve kabul edilmiş olan ölçütler ile ekoturizm kavramının içerdiği ilkelerin birbiriyle uyumlu oldukları yapılan çalışmalarda görülmektedir. Her iki uygulamanın da yerel ve sürdürülebilir kalkınma bağlamında birbirini tamamlayan süreçlere dayandıkları görülmektedir. Özellikle bu iki uygulamanın sürdürülebilirlik ve çevreye duyarlılık konusundaki uygulamaları çok dikkat çekmektedir. Bu çalışmada böyle bir varsayımdan yola çıkılarak sakin kent ve ekoturizm uygulamalarının birbirlerine uyumlu olabilecek olan ölçüt ve ilkelerinin uygulamaya nasıl geçirilebileceğinin tartışılması amaçlanmaktadır. Bu iki kavramın birbirine benzeyen yönlerinin yanı sıra birbirinden farklı olan yönlerinin de ortaya konulmaya çalışılacağı bir araştırma hedeflenmektedir. Çalışma kapsamında Türkiye'deki sakin kentlerin aynı zamanda birer ekoturizm merkezi olup olmadığı da tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sakin Kent, Ekoturizm, Yerel Kalkınma.

ABSTRACT

The principles developed within the scope of the Cittaslow movement and the principles contained in the concept of ecotourism seem compatible. Both are based on complementary processes in the context of sustainable development. Especially, the applications of these two applications regarding sustainability and environmental awareness draw much attention. In this study, it is aimed to discuss how to apply the harmonious criteria and principles of calm city and ecotourism to practice with such a hypothesis. In addition to the similar aspects of these two concepts, different aspects will be tried to be revealed. In the study, Cittaslows of Turkey were discussed at the same time that there is an ecotourism center, or not.

Keywords: Cittaslow, Ecotourism, Local Development.

¹ Bu çalışma, 4. Uluslararası Kentsel ve Çevresel Sorunlar ve Politikalar Kongresi'nde sunulmuştur. (20-22 Ekim, İstanbul)

² Arş. Gör., Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, İİBF, bkayaoglu@erzincan.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2785-479X

³ Dr. Öğr. Üyesi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, İİBF, ahmet.yazar@erzincan.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0350-8080

Giriş

Yoğun ve tempolu yaşam tarzlarının doğal bir süreci olan ve insanların kendilerine zaman ayırmalarını zorlaştıran ya da sınırlandıran bir dönem yaşanmaktadır. Bu dönemin farkına varan bireyler, kendilerini bu tempodan kurtarmak adına bir ödüllendirme ve aşırı yoğunluktan bir süreliğine de olsa uzaklaşma adına bir mola vermek için arayış içindedirler. Bu arayışlar neticesinde insanların karşılıklarına iki faaliyet çıkmaktadır. Bunlardan biri ekoturizm, bir diğeri de sakin kenttir. Her iki faaliyette de insanların alternatif olana yönelişleri mevcuttur.

Sakin kent ve ekoturizm son yıllarda kentleşmenin oluşturduğu sorunlardan uzaklaşmak, sürdürülebilir düşünme ve yaşama için iki yeni trend olarak parlamaktadır. Bu bakımdan Sakin Kent ve ekoturizmin bir arada uygulanma ihtimali çalışma kapsamında tartışılmaktadır. Bu bağlamda Türkiye ölçeğinde her iki anlayış arasındaki bağı kuvvetlendiren benzerlikler veya uygulama yönündeki farklılıklar ortaya konulmaktadır.

Hem sakin kentin hem de ekoturizmin yapılabilmesi genellikle yerel yönetim birimlerinin görev ve sorumluluk alanları içindedir ve bu iki uygulamanın ilgili yerel yönetim birimlerince kontrol edebilen uygulamalar oldukları görülmektedir. Bunun doğal bir sonucu olarak da her iki alternatifin yerel yönetimlerin bütçelerine yapacağı katkıların iyi tespit edilmesi ve dünyadaki uygulanma biçimlerinin dikkatlice incelenmesi gerekmektedir.

Türkiye, hem sakin kent sayısı hem de ekoturizm potansiyeli açısından önemli olanaklara sahip bir ülke olmasına rağmen bu potansiyelini, yerel yönetimlerin idari kapasitesinin müsait olmaması ve alternatif yaşam biçimlerinin, seyahat faaliyetlerinin sürdürülebilirliği için gerekli mali kaynakları temini açısından yaşanan sorunlar nedeniyle açığa çıkaramıyor görünmektedir. Çalışma kapsamında yapılan araştırmada bu yönde yaşanan sorunların da tespiti yapılmış olup ilgili önerilere yer verilmiştir.

1. Sakin Kent ve Türkiye

McDonald's'ın dünyaya kabul ettirdiği ve hatta adını bu fast-food restoran zincirinden alan McDonaldslaşma kültürü (George Ritzer), geçmişten günümüze kadar yaşatılmış ya da yaşatılmaya çalışılan geleneksel faaliyet ve alışkanlıkların yok olmasına neden olmuştur. Hızlı ve ayaküstü yemek kültürü olan ve maalesef dilimize de fast-food olarak geçen bu kültüre en büyük tepkilerden birisi sakin kent ile başlatılmıştır. Önceleri yavaş yeme tarzı ile başlayan akım daha sonraları giderek kapsamını genişletmiş ve bugünkü adıyla bilinen sakin kent haline gelirken hayatın her anının tadına varılarak yaşanması için gerekli olan yavaşlığa dönüşmüştür (Tosun, 2013: 216-217). Yavaş yeme tarzıyla başlamış olan ve bugün sakin kent felsefesine dönüşen bu akım, pek çok yerleşim yeri için hedef haline gelmiştir. Öyle ki, bu akımın dünya geneline yayılması da hızlanmıştır.

İtalya'nın Greve in Chianti adlı yerleşim yerinin 1999 yılındaki belediye başkanlığını yapan Paolo Saturnini'nin hayata dair kalitenin daha iyi bir seviyeye yükseltilebilmesi amacıyla ortaya çıkmış olan sakin kent fikri ve felsefesi giderek yayılmaya başlamış ve kent özelinden çıkarak ulusal alanda kabul görmüştür (Cittaslow Türkiye, 2020a). İtalya'dan başlayarak bütün dünyaya yayılan bu uygulama giderek daha çok yerleşim yerinin dikkatini çekmektedir. Zaten İtalya merkezli kurulan bir birlik olan Uluslararası Sakin Kentler Birliği de bu geniş yayılma ve kabulün doğal bir sonucu olarak kurulmuştur. Henüz gönüllülük esasına dayalı olan bu

Birlik, sert ve bağlayıcı normlarla inşa edilmiş bir uluslararası kuruluş haline gelmemiştir. Ancak yine de bu felsefeye bağlı olan sakin kentlerin yaptırımını olmayan genel normlara uygun çalışmaya gönüllü oldukları görülmektedir. Dünyada 30 ülkede toplam 276 sakin kent bulunmaktadır (Cittaslow List, 2021). Türkiye’de ise 18 sakin kent üyesi yerleşim yeri bulunmakta ve ayrıca üyelik için çalışma yapan ve adaylık başvurusunda bulunanlar ile birlikte toplamda 25 adet de potansiyel sakin kent olabilecek yerleşim yeri bulunmaktadır.

Yukarıda bahsedilen “hayata dair kalitenin daha iyi bir seviyeye yükseltilebilmesi” ifadesinde kastedilen aslında insanların sahip oldukları güzelliklerin tadına vararak yaşayabilecekleri bir hayat tarzına göndermedir. Öyle ki, insanların sahip olduklarıyla yaşayabilecekleri bir hayat düzeni kurmalarının sağlanması ve bu kurulan doğal hayat düzeninde her anın tadını ve güzelliklerini sonuna kadar yaşayabilecekleri bir felsefe olan sakin kent uygulaması, dünya genelinde kendine has bir vitrin de oluşturmayı başarmıştır. Bu başarının kanıtı da 30 ülkede temsil edilmesidir.

Her bir sakin kentin kabul etmiş olduğu ekonomik, sosyal ve çevresel sürdürülebilirliği teşvik etmek amacıyla türetilmiş olunan bir dizi ilke bulunmaktadır. Bunlar; standartlaştırmak ya da bundan ziyade, yerel kültürün ve geleneklerin desteklenmesi ve sürdürülmesi, daha sürdürülebilir bir çevre için çalışılması, yerel üretimin ve yerel işletmelerin farkındalığının sağlanması ve bunların değerlerinin artırılması, sağlıklı beslenmenin ve sağlıklı yaşamın teşvik edilmesi ve son olarak da bu ilkelerin inşa edilebilmesi için yöre halkıyla birlikte çalışılmasıdır (Jarvis, 2015: 204). Yöre halkıyla birlikte çalışılması ilkesi dayanışma kültürünün sakin kent felsefesinin önemli bir parçası olduğunun net bir göstergesidir. Sadece bu dayanışma ile ilgili kısımdan yola çıkılması durumunda dahi sakin kent felsefesinin Türkiye için ne kadar uyumlu olduğunu anlamak mümkün olacaktır. Çünkü Türkiye, dayanışmayı kendi kültürünün olmazsa olmaz bir parçası haline getirebilmiş olan bir ülkedir.

Yerel kaynakların optimum kullanılması aracılığıyla yöre halkının yaşam koşullarının iyileştirilmesini sağlayan sakin kent, sürdürülebilir kalkınmanın sağlanabilmesi için doğal ve çevre dostu tekniklerin kullanılmasıyla elde edilen yerel ürünlerin üretilmesini teşvik ederek çevrenin korunmasını ve kentsel yaşamın iyileştirilmesini sunan bir alternatif olarak görülmektedir. Yöre halkının doğal ve çevre dostu üretim koşullarını bilmelerinin yanı sıra sorumluluk da almalarını gerektirmektedir (Jung vd., 2014: 433).

1.1. Sakin Kent Uygulamaları

Sürdürülebilir ve yaşanabilir kentlerin küresel değişimin hızına kapılarak yok olmalarını önleme amacıyla ortaya çıkmış olan sakin kent uygulaması, kentin tarihi ve kültürel dokusunu koruyarak ve sahip olduğu değerler üzerinden yapılanmasını sağlayarak gelişimi hedeflemektedir (Özkök vd., 2016: 264). Kente ait kültürel ve tarihi dokunun ve kimliğin, tüketime dayalı toplumlar ve ögütücü bir mekanizmaya dönüşen küreselleşme nedeniyle yok olmasının önüne geçilebilmesi için sakin kent felsefesinin geniş bir uygulama alanı bulması gerekmektedir (Erdem, 2016: 363).

70’den fazla kriterin her birinin en az %50’sinin gerçekleştirilmesi kaydıyla adaylık sürecinden üyelik aşamasına geçilen bir uluslararası organizasyon olan sakin kent uygulaması, dünya çapında çok hızlı bir gelişme alanı bulmasının yanında ülkemizde de ciddi talep görmeye başlamıştır. Bir ülkede koordinatörlük oluşturulabilmesi için en az 3 üye kentin bulunması

gerekmektedir (Cittaslow Türkiye, 2020b). Türkiye’de şu an Uluslararası Cittaslow Birliği’ne (Cittaslow International Assembly) üye toplam 18 yerleşim yeri bulunmaktadır. Bu yüzden ülkemiz adına koordinatörlük görevini yürütmek üzere Birlik (CIA) tarafından Seferihisar (İzmir) görevlendirilmiştir. Seferihisar Belediyesi tarafından sakin kent üyelik işlemi gerçekleştirildiği ve Türkiye’de öncü oldukları için bu görev tevdi edilmiştir.

Seferihisar, Türkiye’deki sakin kentler tarafından yapılan ya da yapılacak olan etkinliklerin Birlik adına gözlemlenmesi gibi önemli görevlerin yanı sıra, Türkiye’de Birliğe üye olmak için adaylık sürecinde olan yeni yerleşim yerleriyle ilgili düzenlemelerin takibini Birlik adına yaparken aynı zamanda başvuru yapan aday kentlerin başvurularının ön elemeyi geçirdiği bir koordinatörlük olarak da görev yapmaktadır.

Tablo 1: Sakin Kentlerin Sayıları ve Buldukları Ülkelerin Durumu ve Koordinatörlükler

Ülke Adı	Üye Sayısı	Koordinatörlük	Ülke Koordinatörü
Almanya	23	Var	Deidesheim
ABD	2	Yok	-
Avustralya	3	Var	Goolwa
Avusturya	3	Var	Enns
Belçika	7	Var	Silly
Birleşik Krallık	5	Var	Berwick-upon-Tweed
Çin	11	Var	Yaxi
Danimarka	2	Yok	-
Finlandiya	1	Yok	-
Fransa	10	Var	Mirande
Güney Afrika	1	Yok	-
Güney Kore	15	Var	Namyangju
Hollanda	11	Var	Midden-Delfland
İrlanda	1	Yok	-
İspanya	7	Var	Begur
İsveç	1	Yok	-
İtalya	87	Var	San Miniato
İzlanda	1	Yok	-
Japonya	2	Yok	-
Kanada	4	Var	Cowichan Bay
Kolombiya	1	Yok	-
KKTC	5	Var	Lefke
Macaristan	1	Yok	-
Norveç	3	Var	Eidskog
Polonya	35	Var	Olsztynek
Portekiz	4	Var	Tavira
Rusya	1	Yok	-
Tayvan	4	Var	Yu Pei Chang
Türkiye	18	Var	Seferihisar
Yeni Zelanda	1	Yok	-

Kaynak: (Cittaslow Türkiye, 2020b)

Yukarıdaki Tablo-1’den anlaşıldığı üzere toplamda 30 ülkede 276 adet sakin kent bulunmaktadır. Dünyanın her yerinde çok büyük ilgi gören sakin kent felsefesi Amerika’dan

Çin'e, Japonya'dan Güney Afrika'ya, Avustralya'dan Tayvan'a hatta Rusya'ya kadar ses getirmeyi başarmıştır. Birliğe üye olan ülkelerdeki yerleşim yerleri aktif olarak faaliyet göstermektedir. Ancak henüz 18 ülkede koordinatörlük açılabilmiştir. İtalya'dan sonra en çok sakin kentin bulunduğu ülke Polonya'dır. Polonya'da 35 adet sakin kent bulunmaktadır. 23 sakin kente sahip olan Almanya üçüncü sırada yer alırken Türkiye 18 sakin kente sahip olduğu için dördüncü sırada yer almaktadır. Adaylık süreci devam eden yerleşim yerlerinin de üye olmasıyla, birlik içerisinde ikinci sıraya yükselebilecek bir konumda olan Türkiye, tam bir sakin kent cenneti konumunda olduğu için birliğin yönetiminde en etkili ülkelerden biri olma potansiyeline sahip görünmektedir. Ayrıca Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) de 5 adet sakin kente sahiptir. Birlik bünyesinde özel bir statüsü olan KKTC, Türkiye Cumhuriyeti üzerinden bir temsil durumunda değildir. Uluslararası siyasi ve diplomatik meseleler şimdilik KKTC için konu dışında tutularak, özel bir üyelik konumu ile düzenlenmektedir. Uluslararası Cittaslow Birliği'nde KKTC için ayrı bir prosedür uygulanmaktadır.

1.2. Türkiye'deki Sakin Kentler ve Aday Kentler

Türkiye adına birlik bünyesinde faaliyet gösteren sakin kentler sırasıyla; Ahlat (Bitlis), Akyaka (Muğla), Eğirdir (Isparta), Gökçeada (Çanakkale), Gerze (Sinop), Göynük (Bolu), Gündül (Ankara), Halfeti (Şanlıurfa), Mudurnu (Bolu), Perşembe (Ordu), Şavşat (Artvin), Seferihisar (İzmir), Taraklı (Sakarya), Uzundere (Erzurum), Vize (Kırklareli), Yalvaç (Isparta), Yenipazar (Aydın) ve Köyceğiz (Muğla)'dir (Cittaslow Türkiye, 2021). Görüldüğü gibi Türkiye'nin farklı coğrafyalarından üyelik elde etmiş yerleşim yerlerimiz bulunmaktadır.

Uluslararası Cittaslow Birliği'ne üyelik başvurusunda bulunan ya da başvuru kriterlerini yerine getirmeye çalışan kentlerimiz ise Sinop (il olarak), Adilcevaz (Bitlis), Ağın (Elazığ), Palu (Elazığ), Kemaliye (Erzincan), Ortaca (Muğla), Zile (Tokat), Arapgir (Malatya), Küçükkuşu (Ayvacık-Çanakkale), Tirebolu (Giresun), Ermenek (Karaman), Gürpınar (Van), Oğuzeli (Gaziantep), Erkilet (Kayseri), Çaycuma (Zonguldak), Ulus (Bartın), Sındırgı (Balıkesir), Şebinkarahisar (Giresun), Gülnar (Mersin), Gümüşhacıköy (Amasya) şeklindedir (Cittaslow Türkiye, 2020b). Adaylık sürecindeki en ilginç il ise Sinop'tur. Sinop bütün bir il olarak sakin kent olmak arzusuyla başvuru yapmıştır ve bu alanda il olarak başvuru yapan tek yerleşim yeridir. Diğer adayların büyük bir çoğunluğu ilçelerden oluşmaktadır (Türkiye Gazetesi, 2017). Köyler ve mahalleler gibi yerleşim yerleri de üyelik kriterlerini sağlamak kaydıyla birer sakin kent olabilmektedirler. Aslında pek çok yerleşim yeri sakin kent felsefesi hakkında yeterli bilgiye sahip oldukça üyelik işlemlerine de hız vermektedirler. Sinop'un doğal güzelliklerinin çokluğu herkesçe bilinmekte ve bunun doğrultusunda parça parça sakin kentlerden oluşan bir üyelik döneminin yerine, Sinop il olarak bütünüyle adaylık sürecine dâhil olmayı tercih etmiş ve bu doğrultuda Uluslararası Cittaslow Birliği'nin belirlemiş olduğu kriterleri yerine getirebilmek için çalışmalarını sürdürmektedir. Sinop il olarak üyeliğini gerçekleştirmesi halinde hem ülkemiz adına hem de Cittaslow Birliği içerisinde farklı bir kıymete de sahip olabilecektir.

Türkiye'deki sakin kentler genel olarak incelendiğinde, hepsinin farklı alanlara yönelik düzenlemelere ağırlık vermelerine rağmen eski durumlarına göre daha iyi kamusal mekânlara sahip oldukları görülmektedir. Ellerindeki imkânlar doğrultusunda kaynaklarını "sürdürülebilir yerel kalkınma ve yaşam kalitesinin geliştirilmesi" başlıklı sakin kent kriterleri doğrultusunda şekillendiren kentler içerisinde Seferihisar'dan başka tam istenen seviyede başka bir kent

bulunmamaktadır. En çok dikkat çeken eksikliklerin başında ise dezavantajlı grupların (özellikle engellilerin) ve çocukların kamusal mekânlara katılmalarına yönelik hususlar gelmektedir (Yavuzçehre ve Onat, 2017: 316). Kentin ihtiyaçları doğrultusunda yapılan faaliyetlerle sakin kent kriterlerinin uyumlu olduğu alanların en temel sorunu mali kaynak eksikliği olarak kent yönetimlerince ileri sürülmektedir. Sakin kentler nüfus olarak düşük rakamlara sahip oldukları ve bu doğrultuda genel bütçeden pay alabildikleri için kaynak bulma sorunları genel olarak makul kabul edilmektedir. Ancak kendi imkânlarının yanı sıra dışarıdan finansman oluşturulması için yapabilecekleri çeşitli projelerle bu finansman sorununu aşmak mümkün görünmektedir. Bu durumun en önemli çıkış noktası olarak da sakin kenti halk ve yönetim birimlerinin bütünüyle kabul etmesi ve ona göre yerel kalkınma için birlik ve beraberliğin sağlanmasına yönelik faaliyetlerin yapılması gerekmektedir. Zaten sakin kentin özü de bu birlik ve beraberliğe dayanmaktadır.

Sakin kentleri özel yapan, kentsel mekânların yıkılmak suretiyle yeniden inşa edilmeleri değildir. Onları özel yapan aslında sürdürülebilir kentsel mekânlar olmalarıdır. Kentlerin kendilerine has olan kimliklerinin ve kendi tarihsel miraslarının korunması ve devamında muhafazası sakin kentlerin esas misyonudur. Bu açıdan incelendiğinde aslında sakin kentler, küreselleşmenin doğal bir getirisi olan ve her geçen gün giderek daha belirgin bir şekilde gün yüzüne çıkan “tek tip kentsel mekânlaşmalara/yapılaşmalara alternatif bir duruş ve hatta başkaldırıdır” (Yalçın, 2019: 210). Geçmişini muhafaza eden ve geleceğe yönelik olarak alternatif sunan sakin kentler, Türkiye’nin her köşesinde rahatlıkla kurulabilir. Elbette temel sorun olan ekonomik yapının sağlam kurulması ve ülke çapında denetimin doğru yapılması sorunudur. Tam bir turizm cenneti olan Türkiye’nin her şehrinde onlarca sakin kent kurulabilir ve bu kentlerin festivaller ve çeşitli aktivitelerle ortak bir takvimde buluşmaları sağlansa ekonomik sorunların da büyük bir kısmı giderilebilir.

Uluslararası alanda kalkınmada bir model olarak kabul edilen sakin kentler, yerel halkın katılımı ve kalkınmanın turizmle ilişkisi dikkate alındığında (Derman ve Yazar, 2016), gücünü özellikle turizm aracılığıyla artırmaya yönelik faaliyetleri desteklemekte ve bunu yaparken de sürdürülebilirliğe önem vermektedir. Sakin kent aynı zamanda ekoturizm modeli olarak da iyi bir örnek olarak kabul edilmektedir. Uygulayıcı kentler arasındaki ticari zorlukları azaltmaya ve hatta yok etmeye yönelik olan sakin kent modeliyle uygulayıcılarına avantaj sağlayan sertifikasyon (etiketleme) işlemleri vasıtasıyla bazı özel usul ve standartlar geliştirilmektedir. Bu usul ve standartlar ayrıca incelendiğinde ekoturizme yönelik usul ve standartların da oluşturulduğu görülmektedir (Karaahmet, 2013: 15).

2. Ekoturizm ve Yerel Kalkınma

Alternatif turizm arayışları arasında günümüzde ekoturizmin tercih ediliyor olmasıyla birlikte bu alana yönelen insanların kitle turizmini değil doğa tercihlili turizmi seçtikleri görülmektedir. Dünya Doğayı Koruma Birliği (IUCN) tarafından;

Yerel halkın fayda sağladığı ve bu yerel halkın sosyo-ekonomik katılımının aktif olarak sağlandığı, negatif ziyaretçinin ve bu ziyaretçilerin etkisinin az olduğu, yöreye ait geleneksel ve doğal yapının korunmasının gerçekleştirildiği, doğanın sahip olduğu değer farkına varıldığı ve bunun keyfine ulaşılabilmesi için doğal alanların tahrip edilmediği yerleşim yerlerine yapılan çevreci gezi ve ziyaret,

şeklinde tanımlanan ekoturizmin günümüzde sürdürülebilir bir yapıya büründürülmesinin gerektiği pek çok kişi tarafından kabul görmektedir (Ankaya vd., 2018: 69-70).

Kanada’da düzenlenen “Dünya Ekoturizm Zirvesi”nde ekoturizm: “yeryüzünün doğal kaynaklarının sürdürülebilirliğini güvence altına alan, bunun yanı sıra, yerel halkların ekonomik kalkınmasına destek olurken, sosyal ve kültürel bütünlüklerini koruyup gözetilen bir yaklaşım ya da tavır” olarak tanımlanmaktadır. Doğal bir sistem içerisinde var olan canlılara dayalı bir turizm türü olan ekoturizm, merkezine çevreyi almak suretiyle hem kültürel hem de doğal kaynakları koruyan turizm faaliyetlerinin sürdürülebilir kalkınma planlarına adapte edilmesi olarak kabul edilmektedir (Tosun ve Şahin, 2006: 2-3).

İnsanın öze dönüşünün yoğun olarak tartışıldığı bir devir yaşanmakta ve bu dönüşüm neticesinde ortaya çıkan arayışlardan birisi olarak ekoturizm ön sıralarda kendisine yer edinmektedir. Ekoturizmin çıkış noktası iki nedene dayanmaktadır. Bu nedenlerden ilki, insanların kent ortamından kaçışları iken ikincisi olarak kentlerin yetersizliğine bağlı olarak insanlarda görülen mutsuzluk ve insanların tatminsizliğinin bir sonucu olarak kabul edilmektedir (Kayaoğlu, 2018: 171).

Yerel kalkınmayı canlandıracak temel parametrelerden biri olarak görülmeye başlanan ekoturizm için kültürel ve doğal değerler açısından zengin olan ülkeler (özellikle Latin Amerika, Afrika ve Asya ülkeleri), yerel birimlerini sürdürülebilir ekoturizm uygulamalarına yönlendirici teşvikler sunmaktadır. Bu sayede dünya çapında giderek artan ekoturizm pazarında hem söz sahibi olma hem de pazar payından daha çok oranda faydalanmak isteyen ülkeler, bu uygulamayı kolaylaştırıcı ve destekleyici yatırımlarını artırmaktadır. Bu yatırımların başında ise alt ve üst yapı yatırımlarının geliştirilmesi, otel ve konaklama tesislerinin inşaa faaliyetlerinin artırılması, ulaşım ağının güncellenmesi ve havaalanlarının inşaa gelmektedir (Erdoğan, 2004: 2).

2.1. Ekoturizmin Türkiye’deki Potansiyeli

Türkiye’nin doğal değerlerinin çeşitliliği dikkate alındığında ekoturizm potansiyelinin yüksek olduğu ifade edilebilir. Ancak bu bolluğun aşırı ve düzensiz bir şekilde tüketilmemesi ve sürdürülebilir hale getirilerek hem insanların psikolojik ihtiyaçlarına cevap verilmesi hem de ekoturizm yapılan bölgelerin kalkınmalarının sağlanabilmesi için bilinç düzeyinin artırılması gerekmektedir. Özellikle salgın hastalıkların oluşturduğu kapalı alanlardan doğaya kaçışların da ciddi olumsuzluklarının kontrol altında tutulması gerekmektedir. Ekolojik ayak izinin taşıyabileceğinden fazla insan kaynaklı değişiklikler her zaman sorun teşkil etmektedir.

Dünya genelinde turizme dayalı yatırımlar hızla artmakla birlikte 2002 yılında düzenlenen “Dünya Ekoturizm Zirvesi” turizmde sürdürülebilirliği işaret etmektedir. Dünyada turizm gelirlerinin artışı kadar aslında sürdürülebilir bir turizm anlayışının yerleştirilmesi çok daha önemli bir husus olarak gündeme yerleşmektedir. Örneğin, Yeni Zelanda turizm faaliyetlerini geliştirebilmek ve turizmden elde edilen gelirleri artırabilmek için politika yapıcılar tarafından yaklaşık olarak 28,5 milyar Yeni Zelanda doları (yaklaşık 40 milyar Türk Lirası) tutarında bütçe belirlenirken, turizmden elde edilecek gelirlerin şu anki payı olan %3,7 oranının %6 olarak hedeflendiği belirtilmektedir. Ülke ekonomisi açısından önemli bir gelir kaynağı olan turizm faaliyetlerinin en etkin olan türü ise ekoturizmdir. Bir başka ekoturizm

merkezine örnek olarak da Karayipler karşımıza çıkmaktadır. Karayipler turizm ve turizmin gelişmesiyle oluşan yan sektörlerden toplamda 27,1 milyar dolar geliri her yıl elde etmektedir. Özellikle resiflere yönelik turizm meraklılarının vazgeçilmez durağı olan Karayipler, bu turistik ziyaretlerde kilometrekareye en az 100 bin en fazla da 600 bin dolar civarında gelir elde etmektedir (Kayaoğlu, 2018: 3). Ekoturizmin yerel kalkınmaya sağladığı bu katkıların Türkiye'deki ekoturizm bölgelerinde de elde edilebilmesi için, ülkenin sahip olduğu değerlerin yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir.

Pek çok ülkenin aksine Türkiye dört mevsim aktif olarak turizm yapılabilen bir ülke konumundadır. Doğal değerler açısından başta yayla turizmi olmak üzere daha sonra sırasıyla bisiklet turları, kuş gözlemleri, su sporları, safari, çiftlik, botanik, kamp ve karavan gibi doğa konseptli turizm faaliyetleri artık daha çok tercih edilmektedir. Bu doğrultuda %34,4'lük flora endemizm oranı ile Türkiye ender bir çeşitliliğe sahip olması açısından çok dikkat çekmektedir. Ender olan flora endemizminin yanı sıra dünyada üç adet kuş göç rotası bulunmakta ve bu göç rotalarından ikisi Türkiye sınırları içerisinde yer almaktadır. Ayrıca Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP)'ın Ekoturizm koridoru haline getirilerek, biyoçeşitliliğin muhafazasının sağlanması, bölgede ekoturizmin ilk sırada olması ve geliştirilmesi için Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından 2023 hedefleri kapsamında planlama yapılmaktadır. Yine bir yürüyüş yolu olan Antalya il sınırlarındaki "St. Paul Yürüyüş Yolu" da Türkiye'nin farklı ekoturizm kaynaklarına sahip olduğunun bir başka göstergesi olarak kabul edilmektedir (Ankaya vd., 2018: 70). Ekoturizmin yapıldığı bir başka bölge ise Kaçkar Dağları'nın olduğu bölgedir (Akın, 2016: 28). Bu bölge hem ekoturizm açısından harika bir merkez olarak kabul edilmekte hem de "Kaçkar Dağları Milli Parkı" olarak tescillenmektedir. Bunlara ek olarak ülkemizde bulunan 45 milli park turizmle bütünleştirilmeye çalışılmaktadır.

2.2. Çevrenin Korunması

Ekoturizm kırsala ne getirmekte ve nasıl getirmektedir sorusunun yanında sürdürülebilir olup olmayacağı da önemli bir husustur. Şöyle ki, ekoturizmle birlikte başlayan kırsala dönüş neticesinde çevre ve doğanın etkilenme durumlarının yanı sıra, kırsalda yaşayan insanların etkilenme düzeylerinin ne olacağı ve bunun bir başka sonucu olarak da kırsaldaki insanların ekoturizmi tercih edenleri nasıl etkileyeceği karşılıklı olarak incelenmektedir (Kayaoğlu, 2018: 171). Ekoturizmcilerin hem maddi hem de manevi ihtiyaçlarını karşılayacak olan bu turizm tercihi, ekoturizmin yapıldığı yerleşim yerinin doğal dengesini olumsuz olarak etkilemeden gerçekleştirilmesi sürdürülebilirlik açısından çok büyük önem arz etmektedir. Ancak burada insan faktörünün varlığından dolayı olumsuz etkilerin önüne tamamen geçilemeyeceği bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır. Ekolojik ayak izinin kaldırabileceğinden fazla yük alan bölgelerin uğradığı zararların kısa vadede giderilmesi neredeyse imkânsız görülmektedir. Acil eylem planlarıyla ve uzun vadeli destek ve teşviklerle hasar gören bölgelerin eski haline kavuşturulması sağlanırken benzer durumda olan bölgelerin de geç kalınmadan kontrol altına alınması gerekmektedir.

Tüketicinin hâkim olduğu ve üreticilerin daha fazla tüketici istek ve taleplerine doğru tercihler geliştirmek zorunda olduğu bir turizm dönemi yaşanmaktadır. Bunun neticesi olarak paket turlar çokça çeşitlendirilmekte ve neredeyse tekrarsız hale gelmektedir. Bu durum da turizmin içerisine girmiş olan moda akımının bir etkisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Modası geçen turizm türü yok olmaya yüz tuttuğu için o alana yapılan yatırımlar da tamamen durmakta

ve modası geçen turizm türüne ilişkin tesis ve diğer yatırımlar atıl olarak kalmaktadır (Urry, 1999: 206-207). Bunun sonucu olarak da turizm amacıyla bölgeye yapılmış olan yatırımların sona ermesiyle birlikte atıl kalmış olan tesisler adeta kalıntı olarak bölgenin tahribatına sebep olmaktadır. Şöyle ki, kâr getirmeyen atıl kalan turizm türü için tahrip edilen bölge artık sahipsizliğe ve yalnızlığa mahkûm edilmektedir. Eski güzelliklerinin son kırıntıları da maalesef yok olmaya terk edilmektedir. Yaşam alanları yok olan yerleşimcilerin aynı zamanda kültürleri de yok olmaktadır. Kültürün yok olduğu bir yerde artık eski düzen diye bir konudan bahsetmek imkânsız hale gelmektedir.

Ekoturizmin bir başka olumsuz yanı da turistlerin yöre halkını ötekileştirmeleri olarak kabul edilmektedir. Şöyle ki, ekoturizm yapılan bölgedeki yöre halkının, belirli bir zaman geçtikten sonra yaşadıkları yerleşim yerlerindeki değişimlerinden rahatsız hale gelmelerine ve o yöre sanki sadece turistlere aitmiş gibi kabullenmelerine neden olan olumsuz bir tablo karşımıza çıkmaktadır. Yani ekoturizmin yapıldığı yöre sadece turistlere hizmet eden bir yer olarak kabul görmekte ve adeta o yörenin halkı da turistlerin ihtiyaçlarını karşılamak zorunda olan çalışanlar gibi kabullenilen bir sistem meydana gelmektedir. İyice ötekileştiğini hisseden yöre halkı alışmış olduğu turizm gelirinin kolaylığından vazgeçemediği için de değişimin sonuçlarına katlanmak zorunda kalmaktadır (Urry, 1999: 227). Bunun acı ve doğal bir sonucu olarak da ekoturizmin amacının dışına çıkılmakta ve devamında ise hem doğal hayatın keyfi kaçmakta hem de sıradanlaşan bir düzen meydana gelmektedir. Yöre halkı da duruma ayak uydurmak zorunda kaldığı için hem turistler hem yöre halkı hem de çevre kötüye doğru gelişim gösteren bir döngünün içerisinde yer almaktadırlar. Bir aşamadan sonra ise döngü devam edemez hale gelmekte yine kötü sonla bitmekte yani hem sürdürülebilir kalkınma durmakta hem de yörenin kendine has olan güzellikleri ve kültürü tahribat sonucu kaderlerine terk edilmektedir. Ekoturizmin çevreye, yöre halkına ve ekoturizmcilere olumlu etkilerinin artırılması ve buna bağlı olarak olumsuz etkilerin bertaraf edilmesi ya da en aza indirilmesinin sağlanması önemlidir (Kayaoğlu, 2018: 171).

3. Sakin Kent ve Ekoturizmin Birleştirilmesi

Küreselleşme nedeniyle yoğun bir tempoya maruz kalan insanlar, kendilerine ayırabilecekleri ve çok kısıtlı olan zamanlarını iyi değerlendirebilmek için bir alternatif arayışına yönelmişlerdir. Günümüzde, asosyal bir hayatın getirisi olan sınırlı zaman ve sınırlı iletişim algısıyla birlikte AVM'leri küçük esnaflara, tüketmeyi de üretmeye tercih eden bir toplumsal anlayış yaygınlaşmıştır. Ne yazık ki bu duruma bağlı olarak da yoğun stres, sağlıksız beslenme, az iletişim gibi olumsuzluklarla giderek mutsuzlaşan ve yalnızlaşan insan toplulukları meydana gelmeye başlamıştır. İşte bu mutsuzluk ve yalnızlıktan kurtulmak isteyen bir grup insan, hayatın tadına varabilmek için yavaşlama daha doğrusu önce “yavaş yeme”, ardından da yavaş yaşayış tarzı olan sakin kent felsefesinde buluşmuştur. İletişimin, sosyalleşmenin ve sürdürülebilirliğin hâkim olduğu bu felsefeyle insanlar, yöresel ve geleneksel sanat tarzına yönelmenin yanı sıra kendine yetebilen ve doğaya gereken saygıyı gösteren, bütün bunların temelinde hayatın her anından zevk alan bir düzen kurmayı başarmışlardır (Öztürk ve Öztürk, ty.: 1-2).

Yavaş yemek (slow food) ile kendi yetiştirdiği ürünleri tüketirken aslında ne yediğini bilen ve sağlıklı beslenen insanların yöresel ürünlere ve lezzetlere sahip çıkmasıyla ortaya çıkan

sakin kent felsefesi sosyalleşme ile yemeği bir arada kullanarak bu akımı dünyaya yaymayı başarmıştır (Sırrım, 2012: 122). İnsanların en doğal hallerinin sofradaki halleri olduğu ve sevilen yiyeceklerin paylaşılması esnasında iletişim kanallarının aktif olarak kullanılması da bu yayılmayı hızlandıran etkenlerden biri olmuştur. Kent hayatına sıkışan insanların kendilerine ferahlama olanağı veren, doğayla iletişim imkânı sağlayan ekoturizmi tercih etmeleri de kaynağını bilerek ve hissederek yaşama felsefesinin turizme yansımış hali olarak ekoturizmde kendisini bulmaktadır.

Her iki akım aynı kökten beslendikleri için sorunlara yaklaşımları da insanın doğal olanla (doğal hayat imkânlarıyla) çözüm üretmeye çalışmasının bir yansıması olarak ortak bazı paydalarda buluştukları görülmektedir. Bu açıdan yaklaşıldığında ekoturizm ve sakin kent akımlarının birbirine benzer özellikleri bünyelerinde barındırmaları vurgulanmalı, ancak ayrıldıkları noktaların da ihmal edilmeden üzerinde durulması gerekmektedir. Farklılıkların zenginlik olmasına özen gösterilmesi ve sorunların ortak bir düzlemde çözüme kavuşturulması gerekmektedir.

3.1. Sakin Kent ve Ekoturizmin Arasındaki Benzerlikler

Sakin kent ve ekoturizm arasında mevcut olan benzerliklere yer verilen bu başlıkta temel olarak bilinmesi gerekenlerden ilki, hem sakin kent felsefesinde hem de ekoturizmde doğal hayatın ve çevrenin korunmasının hedeflenmesidir. Sakin kent felsefesindeki “hızlı hayat tarzının önüne geçilmesi ve hayatın her anının tam olarak keyfine varılarak yaşanması gerektiğinin farkına varılması” ve her şey dâhil paketli tatil tercihinin yerine ortaya çıkan ekoturizmdeki “doğayla temas etme ve doğanın sunduklarından faydalanma” anlayışı benzeşmektedir. Şöyle ki, her ikisinde de doğal hayatın ve çevrenin sunduklarından faydalanılırken sürdürülebilir bir şekilde tüketim beklenmektedir. Gerçekten de bu amaçla sakin kentleri ya da ekoturizm alanlarını tercih eden insanların kent yaşamındaki tüketim alışkanlıklarından vazgeçtikleri için bu tür turizm alanlarına yönelmiş olmaları gerekmektedir. Aksi halde popüler kültürün sömürsünden bu alanların korunması mümkün görünmemektedir.

Her iki uygulamada da ulusal ve uluslararası çapta çeşitli çalışma ve faaliyetlerin olduğu görülmektedir. Zaten sakin kent felsefesi, Uluslararası Sakin Kentler Birliği çatısı altında yapılandığı için tüm dünyada belirli bir gündeme sahiptir. Öyle ki, dünya genelinde farklı kıtalardan 30 ülkede üyesi bulunan birlik giderek büyümekte ve geniş bir coğrafyada kendisine yer edinmektedir. Ekoturizm ise “Dünya Ekoturizm Zirvesi” gibi uluslararası etkinliklerle tüm dünyanın dikkatini çekebilmeyi başarmasının yanı sıra pek çok ülkenin de turizm gelirlerindeki paylarını artırmak için uluslararası yapılara ihtiyaç duyduklarının bir göstergesi olarak kabul edilmektedir. Uluslararası yapılar sayesinde hem bu alanların kontrol ve denetimleri daha özel koşullarda gözlemlenmesinin zemini hazırlanmakta hem de daha önceki tecrübelerin paylaşımlarının sağlanmasıyla birlikte kalkınma ve sürdürülebilirlik uzun ömürlü olabilmektedir.

Bir başka benzerlik durumu da sakin kent ve ekoturizm uygulamalarındaki yöresel ürünlerin durumlarıyla ilgilidir. Sakin kent felsefesinde, yöreye ait ürünlerin tanınırlığının sağlanması vardır. Bu sayede bu yöresel ürünler hem dünyaca bilinir hale getirilmekte hem de yeni pazar oluşturulmaktadır. Ekoturizm de sakin kent felsefesi gibi yöresel ürünlerin tanıtımını hedeflemektedir. Ancak ekoturizmdeki hedeflerin temel amacı turizm faaliyetinin cazip hale

getirilmesi dolayısıyla tüketici açısından cazibe yaratacak bir faaliyetin reklamının yapılmasıdır.

3.2. Sakin Kent ve Ekoturizmin Arasındaki Farklılıklar

Sakin kent ve ekoturizm arasındaki farklılıklarla ilgili olarak öncelikle tercih sebeplerinden bahsetmek gerekmektedir. Sakin kent felsefesinde amaç geleneklerin ve yöreye has olan kültürün korunması ve yaşatılması iken, ekoturizm iş yaşamının yoğun stres ve sorumluluklarından kaynaklı yorgunluk ve bıkkınlıktan kurtulmak isteyen tatilcilere yönelik kitle turizmi dışında alternatif bir tatil özelliği göstermektedir. Bu açıdan birisi yöre halkının var olma nedeni iken diğeri tüketicilerin tercih sebebi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bir diğerk farklılık da yöresel ürünlerle ilgilidir. Sakin kent, yörenin tabiatının ve kültürünün sahip olduğu ürünlerin muhafazasını ve bu ürünlerin yöre halkı tarafından kendi ihtiyaçları doğrultusunda üretilip tüketilmelerini, bir sonraki aşamada da bu yöresel ürünlerin ticaretinin yapılmasını öngörmektedir. Ekoturizmde ise yöresel ürünlerin turizm amacıyla üretilmesi yani yöre halkının ihtiyacına yönelik değil, turistlerin ilgilerini cezbedecek şekilde üretiminin mevcut olduğu görülmektedir. Hatta buradaki üretim yöresellik adı altında yapılırken, ekoturizm o yörenin kendine has ürünlerinin yanı sıra diğerk yörelere has ürünleri de üretim ağına ekleyebilmektedir. Hem sakin kent hem de ekoturizm sürdürülebilir tüketim anlayışına uygun faaliyetler yapmaktadır. Ancak sakin kentte kendi kendine yetebilen sürdürülebilir tüketim söz konusu iken ekoturizmde bir sonraki turizm sezonunun hedeflerinin gerçekleştirilebilmesi için sürdürülebilir tüketim anlayışı da görülmektedir. Bu durum da kâr getirisini artırmak için bölgeye yatırım yapmayı planlayan girişimcilerin doğal dengeyi göz ardı etmesine bağlı olarak, ekoturizm bölgesinin sürekli şekilde doğal tahribat riski ile karşı karşıya olduğunu göstermektedir.

Yapılan hizmet ve yatırımlarla ilgili durum da bir başka farklılık içermektedir. Şöyle ki, sakin kentte yapılan ve yapılacak olan bütün hizmet ve yatırımlar o yörenin halkının ihtiyaçları ve istekleri doğrultusunda planlanmaktadır. Ancak ekoturizm tam tersi bir şekilde uygulanmaktadır. Ekoturizm kapsamında yapılan ve yapılacak olan bütün faaliyetler yöre halkının istek ve ihtiyaçlarına yönelik değil ekoturizmi tercih eden tatilcilerin taleplerine yönelik olarak planlanmaktadır. Bu durumun doğal bir sonucu olarak da ekoturizm yapılan yerlerde yöre halkı zamanla ötekileştirilmeye maruz kalmaktadırlar.

Sakin kent ve ekoturizmi birbirinden ayıran başka bir özellik de her iki akımın ulusal ve uluslararası alandaki konumu ve önemidir. Sakin kent için uluslararası niteliğe sahip olan bir birlik (Uluslararası Cittaslow Birliği) mevcuttur, fakat bu birlik henüz ulusal ya da uluslararası politikalarda söz sahibi konumda değildir. Belediyelerin ya da yerleşim yerlerinin yöneticilerinin gönüllü çalışma ve özverileri sayesinde sakin kent unvanına sahip olan yerleşim yerleri, temsil ettikleri ülkelerden herhangi bir destek alamamaktadır. Dolayısıyla ulusal ve uluslararası alınan kararlarda etkin bir konuma henüz sahip değildirlar. Ekoturizm ise kendisine hem ulusal hem de uluslararası politika alanında çok fazla yer edinmeyi başarmaktadır. Ancak sakin kentler gibi bir birlik ya da teşkilat yapısı mevcut değildir. Ekoturizm için yapılan çalışmalar ve politikalar tüm dünyada yoğun bir şekilde gündem oluşturmakta ve bunun bir sonucu olarak Dünya Ekoturizm Zirvesi'nin 2002 yılında Kanada'da düzenlenmesi ve Birleşmiş

Milletler tarafından 2002 yılının “Uluslararası Ekoturizm Yılı” ilan edilmesi örnek olarak gösterilebilir.

Son olarak sorumluluğun kime ait olduğu noktasında bu iki uygulamanın ayrıldığı söylenebilir. Şöyle ki, sakin kentte sorumluluk, üyelik aşamasında sağlanmış olunan dayanışma ve ortak özverinin sahibi olan yöre halkı ve yöneticilerindedir. Hem yörenin gelenek ve kültürünü korumak hem de sürdürülebilir hale getirilmesinin yanında bir de yöreye dışarıdan gelebilecek olumsuz etkenlerin önlenmesi ve yok edilmesi sorumluluğu yine bu dayanışma ve özveri sahibi olan kişilerin üzerindedir. Ancak ekoturizm için durum çok farklı ve maalesef kötü bir hal almıştır. Öncelikle sorumluluğu üzerine alacak bir muhatabın net olarak belirlenmediği ve yöre halkının giderek ötekileştirilmesinin sonucu olarak dışarıdan gelen olumsuz tehditlere açık halde olan ekoturizm alanları ticari rantlara kurban edilebilmektedir. Devlet eliyle alınmaya çalışılan tedbirler bazen yetersiz olmakta bazen de bürokrasinin hantallığı nedeniyle çok geç kalınmaktadır.

3.3. Türkiye’deki Sakin Kentler ve Ekoturizmin Uygulanabilirliği

Türkiye’de bulunan 18 adet sakin kentte bu süreci yürüten görevli personelle iletişime geçilerek sakin kent ve ekoturizm üzerinden çeşitli sorular sorularak bir araştırma yapılmıştır. Araştırma kapsamında ilgili personele üç adet soru sorulmuştur. Bu sorular şunlardır;

“1- Türkiye’deki diğer sakin kentler ile herhangi bir iletişim, paylaşım, işbirliği ya da etkinliğiniz oldu mu? Olduysa kısaca bilgi veriniz?”

2- Sakin kent üyesi olabilmek için gerekli olan kriterler arasında “Ekoturizm” ile ilgili olan maddelere uygun şekilde, ekoturizm faaliyetleri yürüten yerleşim yerleriyle işbirlikleriniz, ortak çalışmalarınız veya danışmanlık talebiniz oldu mu? Olduysa kısaca bilgi veriniz?”

3- Sakin kent üyesi olduktan sonra yürüttüğünüz faaliyetlerin halka tanıtımı ve bilgilendirmesi yapılmakta mıdır? Bu konuda ne tür faaliyetler yürütmektesiniz?”

Araştırma yapılırken özel ve siyasi çekincelere istinaden bazı cevaplar alınamamıştır. Ayrıca sakin kentlerin üyelik aşamasındaki yetkililer (bazı yerlerde kaymakamlar bazı yerlerde ise belediye başkanları ya da görevlileri) siyasi ya da bürokratik görev değişimlerinden dolayı artık o sakin kent için yetkili olmamalarından kaynaklı olarak çeşitli sorunlar da meydana gelmiştir. Şöyle ki, sakin kent statüsü kazanmak için uğraşan yetkililerden sonra göreve gelen kişiler bu uygulamayı göz ardı etmiştir. Bu sebeple de sakin kent statüsü kazanan bazı yerleşim yerlerindeki personel konuya da yabancı kalmıştır. Bütün bu olumsuz durumların etkisine bağlı olarak da pek çok sorunun cevabı alınmadığı için araştırmanın sonuçları çok sınırlı kalmıştır.

Araştırma kapsamında, Türkiye’deki 18 sakin kentin birbirleriyle olan iletişim, paylaşım ve işbirliği araştırılmış, ancak sadece 7 sakin kente ilişkin veri elde edilebilmiştir. Cevap alınan sakin kentler; Gerze, Yalvaç, Seferihisar, Taraklı, Eğirdir, Gökçeada ve Vize’dir. Alınan yanıtlar doğrultusunda, Türkiye Cittaslow Birliği’nin olağan düzenlemiş olduğu toplantılara katılımın sağlandığı tespit edilmiş ancak birbirine yakın ya da komşu olan sakin kentlerin tam olarak dayanışma gerçekleştirerek bağımsız faaliyetler yaptıklarına dair bir bilgiye ulaşılamamıştır. Genel Kurul toplantılarında alınan kararlar haricinde özerk bir faaliyetin ya da komşu veya yakın sakin kentler arasında tam olarak iletişim ve dayanışmanın olmadığı tespit edilmiştir.

Araştırma kapsamında sakin kentlerin ekoturizme yönelik faaliyetleri, ekoturizm faaliyeti gösteren ancak Birlik üyesi olan ya da olmayan yerleşim yerleriyle ilişkileri ve iletişim durumları da incelenmiştir. Sonuç olarak Gerze sakin kenti hariç diğer üyeler, birliğe üyelik için gerekli olan üyelik kriterlerindeki ekoturizmle ilgili maddelerin gereklerini karşılamışlar, ancak bunun haricinde ekoturizm yöreleriyle ortak faaliyet yapmadıkları, hatta bu ekoturizm alanlarıyla hiç iletişime geçmedikleri tespit edilmiştir. Gerze sakin kenti ise ekoturizmin geliştirilmesi ve yerel kalkınmanın sağlanması hedefleri doğrultusunda dünyadaki ekoturizm faaliyetlerini takip ettiğini beyan etmiştir.

Belediyelerle yapılan görüşmeler doğrultusunda elde edilen bilgilerden birisi olarak karşımıza mali sorunlar çıkmıştır. Şöyle ki, ilgili birim çalışanları tarafından yapılmak istenen çalışmalarda belediyelerin bütçelerinin kısıtlı olmaları sorunu sıkça karşılaşılan bir durum olmuştur. Gerek belediyelerin bütçelerinin yetersiz oluşu ve gerekse de ekoturizm ya da sakin kent gibi faaliyetlerin tanıtımı için kaynakların sınırlı ve kıt oluşu aşılması zor bir durum olarak kabul edilmiş, bu faaliyetleri gerçekleştirmek isteyen çalışanlar için güçlü bir sorun olarak kabul edilmiştir. Hatta bazı yerleşim yerlerinde bu tür faaliyetlerin belediye faaliyet programlarından çıkartılarak mülki idari amirliği yetkililerine devredildiği araştırma kapsamında tespit edilmiştir. Bu devir durumunun da mali sorunları çözmediği tespit edilen başka bir durum olarak karşımıza çıkmıştır. Mülki idari amirlikleri genel sorunlara odaklandıkları gibi bir de siyasi kaygılar taşımadıkları için bu tür faaliyetler kişisel ilgiler dâhilinde şekillenmiştir. Örneğin ilçe kaymakamı görev süresi boyunca Sakin Kent olmak için projeler geliştirip uygulamaya çalışırken, görev yeri değiştiğinde ve yerine yeni bir kaymakam atandığında bütün çalışmalar atıl hale gelmiştir. Türkiye’de en çok görünen sorunlardan biri de ortak bir program dâhilinde yürütülmeyen bu faaliyetler için yapılan yatırımların genel olarak atıl hale gelmeleri olmuştur.

Araştırma kapsamında son olarak sakin kent üyeliği sonrasında yapılan faaliyetlerin tanıtımının yapıp yapılmadığı sorulmuş ve üyeler yapmış oldukları ve yapacakları faaliyetleri başta sosyal medya ve yerel toplantılar aracılığıyla olmak üzere çeşitli tanıtım yollarıyla duyurduklarını ifade etmişlerdir. Ancak verilen yanıtlardan bu tanıtımların yeterli olmadığı ve ülke genelinde gereken dikkati ve gündemi oluşturamadıkları tespit edilmiştir. Öyle ki, yerel çapta kalan bu tanıtımların komşu il ya da ilçeler tarafından dahi tam olarak bilinmedikleri tespit edilmiştir.

Sonuç

Hem ekoturizm faaliyeti hem de sakin kent uygulamasıyla doğanın korunması, kültürün devam ettirilmesi ve yerel birimler bazında kalkınmanın sağlanması hedeflenmektedir. Bu yüzden bu iki uygulamaya eş zamanlı gereken önemin verilmesi gerekmektedir. Türkiye’nin bu iki modelin olumlu yanlarını birleştirip kendine has sistemini kurarak hak ettiği turizm gelirini alması için ilgili kurumların politikalar üretmeleri gerekmektedir. Türkiye’nin sahip olduğu doğal güzelliklerin ve kültürel mirasların tüm dünyanın hizmetine sunulması için acil olarak yerel yönetim birimlerine yönelik politikalar geliştirilmelidir.

Sakin kent üyesi kentlerin bu üyeliğin gereklerini sürdürebilir biçimde yerine getirmelerinin önündeki en önemli engelin özellikle belediye örgütlenmelerinin mali kapasitelerinin düşük olması ve bu yöndeki çalışmalara kaynak ayıramamaları gelmektedir. Bu

çalışmaların kurumsal bir karakter kazanması, yaygınlaştırma faaliyetleri ciddi kaynak ihtiyacını beraberinde getirmektedir. Bu açıdan son yıllarda Türkiye’de bu yöndeki çalışmalar belediye teşkilatlarından kaymakamlıklara doğru kaymaktadır. Ancak kaymakamlıkların da yine mali açıdan yeterli olduklarını, kendilerine bu konuda ayrılan bir bütçenin olduğunu söylemek mümkün değildir. Daha önce de bahsedildiği üzere ortak bir yapının denetim ve kontrolü her aşamada gereklidir.

Sakin kent akımı ve ekoturizm birbiri ile uyuşan temellere sahip olsa da sakin kent üyesi olan yerleşim birimlerinin ekoturizm odaklı gelişim hedefini benimseyen yerleşim birimleriyle işbirliğine yönelik çalışmaları yetersizdir. Yerel ekonominin gelişmesi ve kalkınmanın yerelden başlaması için önemli fırsatları bünyesinde barındıran bu iki önemli akıma ilişkin çalışmaları olan kentlerin mali ortaklıklar kurmaları, fon oluşturmaları ve yönetsel işbirlikleri tesis etmeleri son derece önemlidir. Gerek festivaller ve gerekse de gezi rotaları oluşturulmalı ve bu iki uygulamanın güzergâhlarının Türkiye’nin farklı bölgelerinde alternatifleriyle oluşturulması gereklidir. Örneğin, yemek kültürünü yansıtan gastronomi güzergâhı, kayak ve kış sporları için ayrı bir güzergâh, meyve ve sebze hasatlarıyla ilgili farklı güzergâhlar oluşturularak Türkiye’nin her bölgesinde farklı tercihler sunulmalıdır. Hem bu iki faaliyetin mali katkıları hem de yapıldıkları bölgelerdeki olumlu ve olumsuz etkileri kontrollü bir şekilde takip edilmelidir. Oluşabilecek aksaklıkların giderilmesi amacıyla koordinasyonun sağlanması için “Sakin Kentler Birliği” ya da “Ekoturizm Birliği” gibi yapılara da ihtiyaç duyulmaktadır.

Hayatın güzelliklerinin doyasıya yaşanabileceği uygulamalar için özel ve sürdürülebilir politikaların üretilmesine önem verilmesi sayesinde hem insanlığın huzur ve refahı hem de tabiatın korunması sağlanacaktır. Özel olanın sürdürülebilir olması ise sadece günümüz ihtiyaçlarını karşılamamanın yanı sıra gelecek nesillere bırakılacak mirasın da muhafaza edilmesini sağlayacaktır.

Kaynakça

- Akın, A. (2016). Ekoturizm Alanlarının Değerlendirilmesi ve Ekoturizmin Uygulanabilirliğinin Araştırılması (Gaziantep Örneği). *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 6 (2): 25-31.
- Ankaya, F. Ü., Yazıcı, K., Balık, G., Aslan, B. G. (2018). Dünyada ve Türkiye’de Ekoturizm, Sosyal-Kültürel ve Ekonomik Katkıları. *Ulusal Çevre Bilimleri Araştırma Dergisi*, 1(2), 69-72.
- Cittaslow Türkiye. (2020a). Erişim Tarihi: 02.06.2020, <http://cittaslowturkiye.org/#uluslararası>
- Cittaslow Türkiye. (2020b). Erişim Tarihi: 02.06.2020, <http://cittaslowturkiye.org/>.
- Cittaslow Türkiye, (2021). Cittaslow Listesi, Erişim Tarihi: 08.04.2021 https://www.cittaslow.org/sites/default/files/content/page/files/246/cittaslow_list_march_2021.pdf.
- Derman, E. ve Yazar, A. (2016). Determination of Satisfaction Factors for Local Community in Sport Tourism. *Balkan & Near Eastern Journal of Social Sciences*, 2, 1-5.
- Erdem, Ç. (2016). Yavaş Kent: Teknolojik Ortaçağ. 4. *Uluslararası Kentsel ve Çevresel Sorunlar ve Politikalar Kongresi*, İstanbul.
- Erdoğan, N. (2014). Ekoturizm Turizm, Çevre ve Sürdürülebilirlik. H. Reyhan, A. Mutlu, H. Doğan ve A. Reyhan (Ed.), *Sosyal Çevre Bilimleri* (ss. 143-186). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Jarvis, H. (2015). Community-led Housing and ‘Slow’ Opposition to Corporate Development: Citizen Participation as Common Ground?, *Newcastle University Geography Compass*, 9(4), 202–213.
- Jung, T. H., Ineson, E. M., Miller, A. (2014). The Slow Food Movement and Sustainable Tourism Development: A Case Study of Mold, Wales, *International Journal of Culture, Tourism and Hospitality Research*, 8(4), 432-445.
- Karaahmet, A. (2013). Yavaş Şehir Hareketinin Kent İmajına Katkısı: Ordu-Perşembe Örneğinin Yerel Basın Üzerinden Analizi, *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 5(1), 11-20
- Kayaoğlu, B. (2018a). Ecotourism and the Protection of the Environment, *International Ecology 2018 Symposium*, Kastamonu.
- Kayaoğlu, B. (2018b). Ekoturizm Uygulamasının Yerel Kalkınma ile İlişkisi. *Alanya Uluslararası Yerel Yönetimler Sempozyumu (1-3 Kasım 2018)*, Antalya
- Özkök, M. K., Dinçer, E., Ünveren, İ. O. (2016). Vize Kent Merkezi Mekansal Dönüşümü ve Mekanın Biçimlenme Yapısı Arasındaki Etkileşim, 4. *Uluslararası Kentsel ve Çevresel Sorunlar ve Politikalar Kongresi*, İstanbul.
- Öztürk, B. N., ve Öztürk, T. (t.y.). “Küreselleşen Dünyada Alternatif Bir Yaşam Tarzı Pratiği: Gönüllü Sadelik ve Cittaslow”, 1-2
- Sırrım, V. (2012). Çevreyle Bütünleşmiş Bir Yerel Yönetim Örneği Olarak “Sakin Şehir” Hareketi ve Türkiye’nin Potansiyeli, *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 1(4), 119-131.
- Tosun, C. ve Şahin, S. Z. (2006). Gelişen ve Değişen Eğilim: Ekoturizm, II. *Balıkesir Turizm Kongresi*, Balıkesir
- Tosun, E. K. (2013). Yaşam Kalitesi Ekseninde Şekillenen alternatif Bir Kentsel Yaşam Modeli: Yavaş Kentleşme Hareketi, *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 32(1), 216-217.
- Türkiye Gazetesi, (2017). İşte Türkiye’nin Cittaslow Birliği’ne Üye 14 Sakin Şehri, Erişim Tarihi: 10.12.2017, <http://www.turkiyegazetesi.com.tr/yasam/526210.aspx>.
- Urry, J. (1999). Mekânları Tüketmek (R. G. Ögdül, Çev), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Yalçın, E. (2019). Küresel Kente Alternatif Olarak Sakin Şehir: Türkiye Sakin Şehirleri Üzerinden Değerlendirme, *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 19(38), 202-230.

Yavuzçehre, P. S. ve Onat, O. (2017). Türkiye’de Sakin Kent (Cittaslow) Üyeliđinin Kamusal Mekânlara Etkisine Yönelik Bir İnceleme, *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 27, 299-320.